

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВИ

© 2015 СІДЕЛЬНИКОВА Л. П.

УДК 336.14

Сидельникова Л. П. Організаційно-правові засади формування бюджетних ресурсів держави

Метою статті є дослідження стану законодавчого врегулювання механізму формування бюджетних ресурсів України та розробка пропозицій щодо його покращення. Визначено особливості законодавчого та нормативно-правового забезпечення податково-боргових джерел акумуляції ресурсів бюджету. На підставі дослідження динаміки змін у вітчизняній законодавчій базі формування бюджетних ресурсів доведено, що впродовж існування незалежної України законодавство в галузі оподаткування та державного боргу змінювалося безсистемно і хаотично. Визначено, що позитивним моментом є усунення розпорошеності законодавчих актів, яка мала місце до прийняття Бюджетного та Податкового кодексів, однак численні коригування цих базових документів свідчать про вкрай низький рівень підготовки законопроектів бюджетно-податкового спрямування. Ефективність організаційно-правового механізму формування бюджетних ресурсів держави розглянуто крізь призму якості бюджетного планування, яка, насамперед, залежить від ступеня адекватності прогнозування макропоказників. Запропоновано напрями оптимізації вітчизняного законодавства у сфері регламентування процесів формування бюджетних ресурсів держави

Ключові слова: бюджетні ресурси держави, законодавче забезпечення, нормативна база, доходи бюджету, податкові надходження, державний борг.

Табл.: 3. **Бібл.:** 12.

Сидельникова Лариса Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри податкової та бюджетної політики, Херсонський національний технічний університет (Бериславське шосе, 24, Херсон, 73008, Україна)

E-mail: 1907@i.ua

УДК 336.14

UDC 336.14

Сидельникова Л. П. Организационно-правовые принципы формирования бюджетных ресурсов государства

Целью статьи является исследование состояния законодательно-урегулирования механизма формирования бюджетных ресурсов Украины и разработка предложений относительно его улучшения. Определены особенности законодательного и нормативно-правового обеспечения налогово-долговых источников аккумуляции ресурсов бюджета. На основании исследования динамики изменений в отечественной законодательной базе формирования бюджетных ресурсов доказано, что на протяжении существования независимой Украины законодательство в сфере налогообложения и государственного долга изменялось бессистемно и хаотически. Определено, что позитивным моментом является устранение распорошенности законодательных актов, которая имела место до принятия Бюджетного и Налогового кодексов, однако многочисленные коррективы этих базовых документов свидетельствуют о крайне низком уровне подготовки законопроектов бюджетно-налогового направления. Эффективность организационно-правового механизма формирования бюджетных ресурсов государства рассмотрена сквозь призму качества бюджетного планирования, которое, прежде всего, зависит от степени адекватности прогнозирования макропоказателей. Предложены направления оптимизации отечественного законодательства в сфере регламентирования процессов формирования бюджетных ресурсов государства.

Ключевые слова: бюджетные ресурсы государства, законодательное обеспечение, нормативная база, доходы бюджета, налоговые поступления, государственный долг.

Табл.: 3. **Библ.:** 12.

Сидельникова Лариса Петровна – кандидат экономических наук, доцент, заведующая кафедрой налоговой и бюджетной политики, Херсонский национальный технический университет (Бериславское шоссе, 24, Херсон, 73008, Украина)

E-mail: 1907@i.ua

Sidelynikova L. P. The Organizational-Legal Principles of Establishing the State Budgetary Resources

The article is aimed at studying the status of the legal regulation of the mechanism for establishing the budgetary resources of Ukraine as well as development of proposals for its improvement. The features of the legislative and normative-legal support of the tax and debt sources related to the accumulation of the budget resources have been determined. On the basis of a study of dynamics of changes in the domestic legislative basis to implement the establishing of the budgetary resources, has been proven that, over the period of Ukraine's independence, legislation in the spheres of taxation and of public debt varied haphazardly and chaotically. It has been determined that positive development was the elimination of scatteredness in terms of legislative acts that took place before the adoption of the budget and tax codes, however, numerous corrections of these basic documents indicate the extremely low level of legislative drafting in the budgetary-fiscal direction. Efficiency of the organizational-legal mechanism for establishing the State budgetary resources has been reviewed from the standpoint of the quality of budget planning, which primarily depends on the adequacy of forecasting the macroeconomic indicators. Some directions of optimization for national legislation in the sphere of regulation of establishing the budgetary resources of the State have been proposed.

Key words: budget resources of the State, legislative support, regulatory framework, budget revenues, tax revenues, public debt.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 12.

Sidelynikova Larisa P. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Tax and Budgetary Policy, Kherson National Technical University (Beryslavskoe shose, 24, Kherson, 73008, Ukraine)

E-mail: 1907@i.ua

Трансформація вітчизняної фіскальної політики в контексті європейської інтеграції актуалізує необхідність коригування домінант використання податкових і позикових форм фінансування державних та місцевих потреб з метою їх збалансування для забезпечення економічного зростання на якісно та кількісно новій основі відповідно до концептуальних засад стратегії соціально-економічного розвитку України. У цьому контексті законодавче і нормативно-правове забезпе-

чення функціонування бюджетної системи України виступає засобом реалізації фіскальної політики в цілому та формування бюджетних ресурсів держави зокрема, а також мірою дотримання бюджетної дисципліни у державі. Однак сучасна законодавча база формування бюджетних ресурсів знаходиться у незадовільному стані, а за окремими напрямками діяльності взагалі відсутня. Значна кількість нормативно-правових актів України прийнята без урахування об'єктивних економічних за-

конів і закономірностей розвитку суспільства, теоретичного обґрунтування. У вітчизняній економічній літературі також немає єдиного підходу до концепції бюджетного законодавства, абсолютна більшість пропозицій є діаметрально протилежними, що свідчить про невизначеність суспільства в цілому щодо формування механізмів мобілізації та розподілу бюджетних ресурсів держави.

Теоретико-методологічні засади та практика функціонування податкових і боргових джерел формування бюджетних ресурсів держави в умовах соціально-ринкового державотворення досить ґрунтовно досліджені провідними вітчизняними вченими-економістами: В. Андрущенком, Т. Богдан, З. Варналієм, В. Геєцем, В. Дем'янишиним, О. Десятнюк, Ю. Івановим, О. Кириленко, В. Козюком, А. Крисоватим, І. Лук'яненко, І. Луїною, І. Лютим, В. Мельником, В. Опаріним, К. Павлюк, Ю. Пасічником, А. Соколовською, О. Тимченко, В. Федосовим, І. Чугуновим.

Водночас, перманентне збільшення обсягів суспільних видатків в умовах уповільнення темпів економічного зростання в Україні вимагає оновлення концептуальних підходів щодо збалансування податкового та боргового інструментарію формування бюджетних ресурсів держави, а неодноразові, часто – не зовсім вдалі, спроби реформування бюджетно-податкового законодавства потребують уточнення їх організаційно-правових засад.

Метою даної статті є дослідження стану законодавчого врегулювання механізму формування бюджетних ресурсів України та розробка пропозицій щодо його покращення.

Бюджетні ресурси є важливою складовою системи пізнання бюджетних відносин і знаходяться у тісному зв'язку з економічним станом і розвитком держави. Вони поєднують історичні процеси з їх логічним наповненням, відображають динамізм економічного буття, знаходяться в русі та постійній зміні у відповідності до явищ, що відбуваються.

За економічною сутністю, бюджетні ресурси, з одного боку, є об'єктивним економічним явищем, пов'язаним із сукупністю специфічних фінансових відносин з приводу розподілу та перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту між учасниками відтворювального процесу, з іншого – поновлюваним у результаті економічної діяльності держави запасом фінансових ресурсів, централізованим у бюджетній системі з метою асекурації безперервності розширеного відтворення та забезпечення суспільно необхідних видатків [1, с. 77]. Їх обмеженість є однією з основних причин дисбалансів системи державних фінансів в умовах падіння темпів економічного зростання і збільшення обсягів споживання.

Погоджуємося з твердженням А. Крисоватого, що в процесі формування бюджетних ресурсів можливості податкового забезпечення функціонування держави зіставляються з потенційним фіскальним ефектом економічно виправданого державного запозичення та загальним обсягом видатків бюджету, а сама стратегія підпорядковується умові сприяння стабільному зростанню ВВП за ра-

хунок активізації ведення підприємницької діяльності та (або) розширення меж фінансової активності держави [2, с. 134]. Оподаткування діалектично поєднується з борговим інструментарієм наповнення бюджету задля ефективного фінансування суспільно необхідних видатків та забезпечення оптимального функціонування соціально-економічної системи держави. Отже, від обґрунтованості податкового та боргового забезпечення державних потреб економічне зростання залежить не менше, ніж від маніпуляцій з видатковою частиною бюджету, яка повинна переглядатися за умов недостатності (недоцільності використання) цих джерел фінансування.

Інституційні перетворення вітчизняної соціально-економічної системи вимагають підвищення ефективності формування ресурсів бюджету без істотного зниження рівня оподаткування та необґрунтованого збільшення позикового забезпечення функціонування держави. Разом з тим, в умовах трансформаційних перетворень загальний вектор об'єктивно зумовлених тенденцій еволюції джерел формування бюджетних ресурсів України засвідчує наявність глибоких дисбалансів у вітчизняному фіскальному просторі.

Для формування і розподілу обмежених бюджетних ресурсів держава використовує певний набір інституційних регулюючих механізмів. Як зазначає І. Чугунов, «інституційний підхід передбачає розгляд бюджетного регулювання як динамічної системи, що постійно вдосконалюється та адаптується до основних завдань соціально-економічного розвитку» [3, с. 192]. Однак суб'єктивна сторона діяльності держави у цій сфері характеризується численними негативними наслідками системних прорахунків та законодавчого неврегулювання механізму формування ресурсів бюджету.

Реалізація концепції формування бюджетних ресурсів в Україні здійснюється на основі певної сукупності законодавчих і нормативно-правових актів. Їх вичерпний перелік викладено у ст. 4 «Склад бюджетного законодавства» Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. [4]. Порівняно з Бюджетним кодексом у редакції 2001 р. [5], перелік законодавчої бази розширено – рішення про місцевий бюджет виокремлено в окрему складову.

До речі, ряд учених відзначає певну невідповідність назви ст. 4 Бюджетного кодексу України її змістовному наповненню. Так, у Науково-практичному коментарі до Кодексу вказується, що у ст. 4 БКУ надано перелік не лише законодавчих, а й нормативно-правових актів – «поняття «бюджетне законодавство», яке використовується в Кодексі, має швидше юридично-технічне значення, ніж суто правове та використовується для зручності визначення сукупності нормативно-правових актів, що регулюють бюджетні відносини» [6, с. 51].

Також зазначимо, що законодавча база формування бюджетних ресурсів держави не обмежується лише документами, які регулюють бюджетні відносини. Вагому роль у мобілізації ресурсів бюджету відіграють Податковий та Митний кодекси України, нормативно-правові акти з питань державного боргу, інші законодавчі та нормативні акти, які регламентують різноманітні аспекти

формування бюджетних ресурсів держави в розрізі джерел, у першу чергу, – податкових і боргових.

Впродовж існування незалежної України законодавство в галузі оподаткування та державного боргу змінювалося безсистемно і хаотично. У 2010–2014 рр. процес розробки законодавчого та нормативно-правового забезпечення формування бюджетних ресурсів держави був дещо активізований і структурований – оновлено Бюджетний та Митний кодекси України, введено в дію Податковий кодекс України, зроблено спроби розширити бюджетні права органів місцевого самоврядування, реформувати міжбюджетні відносини. Однак процес адаптації цих законодавчих актів до вітчизняних реалій проходить дуже складно, самі документи як з концептуальної точки зору, так і за змістом є спірними та недосконалими, що підтверджується перманентним процесом внесення в них змін та доповнень.

До прийняття Бюджетного кодексу питання формування бюджетних ресурсів держави регламентувалися Законом «Про бюджетну систему України» від 05.12.1990 р. № 512-ХІІ [7], який у 1995 р. було викладено в новій редакції. У цілому, цей законодавчий акт відрізнявся певною стабільністю, за весь час його дії до нього було внесено лише 6 змін та доповнень. Однак нагадаємо, що до 2002 р. чинною була практика, коли нормативи розподілу бюджетних ресурсів між рівнями бюджетної системи визначалися не одним базовим документом, а щорічно прописувалися в Законі про державний бюджет.

Слід зазначити, що питання державного боргу в Законі «Про бюджетну систему України» взагалі не розглядалися. Аспекти функціонування позикових фінансів регламентувалися значною кількістю законодавчих і нормативно-правових актів, які в основному стосувалися питань випуску та розміщення облігацій внутрішньої державної позики. Загальне бачення боргової проблематики було викладене в Законі «Про державний внутрішній борг України» від 16.09.1992 р. № 2604-ХІІ [8]. Проект Закону про державний зовнішній борг, поданий Кабінетом Міністрів, був прийнятий Верховною Радою України 14.12.1995 р. лише в першому читанні.

23.12.1999 р. Верховна Рада прийняла в першому читанні проект Закону України про державний борг, внесений групою народних депутатів, але законодавчого

статусу документ так і не отримав. До питання формалізації квінтесенції державного боргу повернулися лише через декілька років – 15.06.2005 р. Верховна Рада України затвердила Постанову «Про прийняття за основу проекту Закону України про Державний борг України» № 2649-IV [9]. Однак подальшого розвитку не отримала і ця ініціатива. Наразі питання регулювання боргових джерел формування бюджетних ресурсів держави регламентуються Бюджетним кодексом України та низкою інших законодавчих та нормативно-правових актів.

21.06.2001 р. прийнято Бюджетний кодекс України, який процедурно врегулював провадження бюджетного процесу: вперше було гармонізовано та взаємопов'язано державний бюджет і програму соціально-економічного розвитку країни; закріплено чіткий розподіл бюджетних ресурсів держави між рівнями бюджетної системи; виокремлено бюджет розвитку, в якому передбачено кошти на капітальні вкладення та інші державні інноваційні програми; розпочато роботу із запровадження програмно-цільового методу фінансування видатків державного бюджету; збільшено фінансову незалежність місцевих бюджетів. Впродовж майже 10 років дії цього законодавчого акта до нього було внесено 25 змін та доповнень.

Оновлений Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI набрав чинності з 01.01.2011 р. Цей основний документ у бюджетній сфері характеризується значно меншою стабільністю – за неповних 5 років його дії до нього вже внесено 57 змін та доповнень (станом на 01.11.2015 р.).

Важливою складовою організаційно-правового забезпечення процесів формування бюджетних ресурсів держави є Закон України про державний бюджет на поточний рік (табл. 1).

Як свідчать дані табл. 1, тенденція неодноразових коригувань бюджетного законодавства поширилася і на цей законодавчий акт, сягнувши абсолютного максимуму у 2012 р. – впродовж одного року до Закону було внесено 38 (!) змін та доповнень.

Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28.12.2014 р. № 80-VIII [10] станом на 01.11.2015 р. змінювався вже 7 разів.

Виходячи з того, що основні потоки бюджетних ресурсів забезпечує податкова система, зробимо акцент на вітчизняному податковому законодавстві.

Таблиця 1

Коригування Закону України «Про Державний бюджет України»

Закон «Про Державний бюджет України»	Рік										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
– викладення у новій редакції	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– зміни до Закону	9	8	8	6	12	14	15	22	38	19	11
– рішення Конституційного Суду щодо визнання неконституційними окремих положень	1	–	–	2	1	–	1	–	–	–	–
– рішення Конституційного Суду щодо визнання конституційними окремих положень	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–

До прийняття Податкового кодексу України [11] основним законодавчим актом, який регулював податкові взаємовідносини в нашій державі, був Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991 р. № 1251-XII [12]. За час дії цього закону він зазнав дві додаткові редакції (у 1994 та 1997 рр.). Крім того, до нього було внесено майже 40 змін та доповнень, а окремі положення визнані неконституційними.

Крім закону «Про систему оподаткування», існувала безліч законодавчих і нормативно-правових актів, які регламентували окремо кожен податковий платіж. Низка таких платежів навіть не була прописана в базовому законі в переліку загальнодержавних та місцевих податків і зборів, як то запроваджений в Україні з 01.01.1999 р. єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва. Кожен з цих документів також неодноразово доповнювався та змінювався.

Закон «Про систему оподаткування» втратив чинність з 01.01.2011 р. у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу, але ситуація з перманентною трансформацією податкового законодавства суттєво не змінилася. Так, станом на 01.11.2015 р. до Податкового кодексу України внесено 96 змін та доповнень, причому перші зміни були внесені навіть ще до його введення в дію – 23.12.2010 р., тобто вже через три тижні після прийняття цього законодавчого акта. Крім того, деяким поняттям ПКУ додатково дано офіційне тлумачення Рішенням Конституційного Суду України від 14.12.2011 р. № 18-рп/2011, а окремі положення Кодексу визнано такими, що відповідають Конституції України (є конституційними), лише згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 12.06.2012 р. № 13-рп/2012.

Отже, анамнез правового забезпечення формування бюджетних ресурсів в Україні засвідчує його нестабільність та наявність різного роду флуктуацій. По-

зитивним моментом є усунення розпорошеності законодавчих актів, яка мала місце до прийняття Бюджетного та Податкового кодексів. Однак численні коригування цих базових документів свідчать про вкрай низький рівень підготовки законопроектів бюджетно-податкового спрямування.

Важливим показником ефективності організаційно-правового механізму формування бюджетних ресурсів держави є якість бюджетного планування, яка насамперед залежить від ступеня адекватності прогнозування макропоказників.

У табл. 2 порівнюємо номінальний рівень ВВП із його прогнозованим рівнем, закладеним до Закону України «Про Державний бюджет України» на поточний рік, а також результати фактичного виконання доходів державного бюджету з показниками, запланованими при прийнятті цього Закону (перша редакція).

Як видно з наведених даних, у 2002–2007 рр. та у 2011 р. фактичний номінальний ВВП був вищим за прогнозований рівень, причому у 2007 р. – на 21,31%. У 2008–2010 рр. та у 2012–2014 рр. прогнозований рівень ВВП не був досягнутий, у т. ч. у 2009 р. – на 12,72%, що стало результатом непередбачуваності наслідків фінансово-економічної кризи, яка розгорнулася восени 2008 р. Показники відхилень фактичних показників доходів державного бюджету від планових повною мірою корелюють з відхиленнями ВВП лише у 2006 та 2009 рр., в інші періоди – різняться в рази, а у 2008 та 2012 рр., при від'ємному значенні похибки ВВП, відхилення щодо виконання доходів є позитивним. Отже, у практиці макро-економічного прогнозування і планування відхилення макропоказників від їх порогового значення не завжди означає, що траєкторія похибки бюджетних показників відбудуватиметься в тому ж напрямі.

Таблиця 2

ВВП і доходи Державного бюджету України: порівняння прогнозних і фактичних даних, млн грн

Рік	Валовий внутрішній продукт		Відхилення ВВП від прогнозованого рівня, %	Доходи Державного бюджету України		Виконання доходної частини бюджету (відхилення), %
	Прогноз, закладений до державного бюджету	Фактичний номінальний ВВП		План	Факт	
2002	210 000	225 810	+ 7,53	45 391	45 468	+ 0,17
2003	247 000	267 344	+ 8,24	50 021	55 077	+ 10,11
2004	341 900	345 113	+ 0,94	60 702	70 338	+ 15,87
2005	409 500	441 452	+ 7,80	86 517	105 330	+ 21,74
2006	512 500	544 153	+ 6,16	124 945	133 522	+ 6,86
2007	594 100	720 731	+ 21,31	147 888	165 939	+ 12,21
2008	959 200	948 056	- 1,16	215 359	231 723	+ 7,60
2009	1 046 500	913 345	- 12,72	238 931	209 700	-12,23
2010	1 178 600	1 082 569	- 8,15	267 452	240 615	-10,03
2011	1 253 000	1 316 600	+ 5,08	281 465	314 617	+ 11,78
2012	1 500 000	1 408 889	- 6,07	332 821	346 054	+ 3,98
2013	1 576 000	1 454 931	-7,68	362 830	339 227	-6,51
2014	1 653 000	1 566 728	- 5,22	395 304	357 084	-9,67

Істотним чинником зниження якості бюджетного планування є те, що згідно з положеннями Бюджетного кодексу проект державного бюджету надходить до Верховної Ради України до визначення загальних рамок бюджету, щороку породжуючи чисельні пропозиції депутатів стосовно «резервів» збільшення доходів для фінансування тих чи інших видатків. Крім того, рішення щодо дефіциту державного бюджету приймається лише при другому читанні. За таких умов процес затвердження бюджетного дефіциту не може бути ефективним, оскільки на рішення депутатів впливають вже відомі їм деталі проекту бюджетних видатків.

У міру виконання державного бюджету впродовж року в планові бюджетні показники також вносяться неодноразові зміни (табл. 3).

Як засвідчують дані табл. 3, впродовж бюджетного року стабільність планових показників повною мірою властива лише надходженням від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій. Незначні зміни показників, затверджених при прийнятті Закону «Про Державний бюджет України», відбуваються стосовно надходжень до цільових фондів, доходів від операцій з капіталом, офіційних трансфертів; більш вагомі – щодо податкових і неподаткових надходжень державного бюджету та надходжень від приватизації.

Найбільше впродовж року (за винятком 2007 р.) змінюються планові показники державних запозичень, насамперед, внутрішніх. Тобто дефіцит бюджетних ресурсів уряд перекриває переважно внутрішніми державними позиками, джерелами яких є кредитні ресурси вітчизняних комерційних банків та використання валютних резервів НБУ, що частково надає внутрішнім державним позикам емісійного походження.

ВИСНОВКИ

Активні управлінські дії щодо формування інститутів бюджетної системи з метою покращення процесів мобілізації бюджетних ресурсів притаманні виключно

державі. Стратегія розбудови формальних інститутів бюджетної системи передбачає, насамперед, врегулювання та вдосконалення механізмів формування бюджетних ресурсів держави у розрізі джерел. Системний підхід до такого регулювання враховує як характер інститутів, що продукують зміни в бюджетному механізмі, так і специфіку регулюючих норм і правил, а також спосіб їх впровадження. Тому висхідним моментом подолання дисбалансів у системі державних фінансів є науково обґрунтована та практично адаптована до стратегічних загальнодержавних цілей концепція формування бюджетних ресурсів, закріплена законодавчо.

Вітчизняне законодавство у сфері регламентування процесів формування бюджетних ресурсів держави доцільно оптимізувати з урахуванням таких умов:

- ✦ наукове обґрунтування, яке базується на всебічному використанні об'єктивних економічних законів та закономірностей розвитку суспільства;
- ✦ урахування особливостей сучасного стану соціально-економічного розвитку країни, екологічних та демографічних умов, національних традицій і менталітету, внутрішніх та зовнішніх векторів впливу;
- ✦ вивчення і використання попереднього досвіду господарської та фінансової розбудови національної економіки;
- ✦ урахування власних помилок і помилок інших держав при інституційній реструктуризації окремих напрямів фіскальної політики;
- ✦ використання системного і комплексного підходів при формуванні всіх напрямів реалізації засад фіскальної політики та розробці законодавства тощо.

В умовах турбулентності фіскального простору та посилення боргових ризиків Зведений бюджет України повинен не тільки акумулювати ресурси, необхідні для фінансування суспільно необхідних видатків, а й активно впливати на економічні, соціальні, національні, регіо-

Таблиця 3

Різниця між плановими показниками, затвердженими ВРУ, та показниками плану з урахуванням внесених змін ресурсів Державного бюджету України, млрд грн

Показник	Рік							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Доходи державного бюджету:	+ 11,0	+ 6,7	+ 10,0	- 5,7	+ 9,5	+ 9,0	+ 8,8	- 0,2
– податкові надходження	+ 0,8	+ 0,8	+ 3,2	- 16,2	+ 0,1	+ 0,1	0,0	+ 7,0
– неподаткові надходження	+ 8,6	+ 4,6	+ 6,5	+ 10,2	+ 9,2	+ 8,7	+ 8,6	+ 6,2
– доходи від операцій з капіталом	+ 0,9	+ 0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	+ 0,3
– від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– цільові фонди	+ 0,1	0,0	+ 0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– офіційні трансферти	+ 0,6	+ 0,5	+ 0,2	+ 0,3	+ 0,2	+ 0,3	+ 0,2	+ 0,2
Запозичення:	0,0	+ 20,5	+ 1,2	+ 26,8	+ 28,0	+ 6,0	+ 9,4	+ 56,2
– внутрішні	0,0	+ 20,3	+ 0,6	+ 26,4	+ 26,4	- 0,3	+ 2,6	+ 56,2
– зовнішні	0,0	+ 0,2	+ 0,6	+ 0,4	+ 1,6	+ 6,4	+ 6,9	0,0
Надходження від приватизації	0,0	0,0	- 0,6	- 5,3	0,0	- 3,0	- 9,4	- 16,5

нальні процеси в суспільстві та забезпечувати дотримання відповідних орієнтирів національної стратегії розвитку, спрямованих на зміцнення фінансової безпеки держави, стабілізацію системи державних фінансів та реалізацію ефективної фіскальної політики. Зазначене вимагає чіткої та стабільної законодавчо-нормативної бази з питань формування та використання бюджетних ресурсів, адже успішний соціально-економічний розвиток держави є результатом вдалого використання не лише ресурсних можливостей бюджетів всіх рівнів, а й тих інструментів механізму державного регулювання, що забезпечують ефективне формування і реалізацію політики розвитку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Сідельникова Л. П. Розбудова бюджетних ресурсів у контексті еволюції державотворення / Л. П. Сідельникова // Фінанси України. – 2014. – № 8. – С. 70–84.
2. Крисоватий А. І. Парадигма податкових та позикових фінансів / А. І. Крисоватий // Вісник економічної науки України. – 2008. – № 1. – С. 132–140.
3. Чугунов І. Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання / І.Я. Чугунов. – К.: НДФІ, 2005. – 259 с.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
5. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542-III // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
6. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / [Колектив авторів] ; загальна редакція, передмова Ф. О. Ярошенка. – К.: Зовнішня торгівля; УДУФМТ, 2010. – 592 с.
7. Закон України «Про бюджетну систему України» від 05.12.1990 р. № 512-XII // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/512-12>
8. Закон України «Про державний внутрішній борг України» від 16.09.1992 р. № 2604-XII // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2604-12>
9. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України «Про Державний борг України» від 15.06.2005 р. № 2649-IV // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2649-iv>
10. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28.12.2014 р. № 80-VIII // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80-19>
11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
12. Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991 р. № 1251-XII // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1251-12>

REFERENCES

Chuhunov, I. Ya. *Teoretychni osnovy systemy biudzhethnoho rehulivannia* [Theoretical foundations of fiscal adjustment]. Kyiv: NDFI, 2005.

Krysovatiy, A. I. "Paradyhma podatkovykh ta pozykovykh finansiv" [Paradigm tax and leveraged finance]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 1 (2008): 132-140.

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

[Legal Act of Ukraine] (2001). <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

[Legal Act of Ukraine] (1990). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/512-12>

[Legal Act of Ukraine] (1992). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2604-12>

[Legal Act of Ukraine] (2005). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2649-iv>

[Legal Act of Ukraine] (2014). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80-19>

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

[Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1251-1>

Naukovo-praktychnyi komentar do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary to the Budget Code of Ukraine]. Kyiv: Zovnishnia torhivlia; UDUFMT, 2010.

Sidelnikova, L. P. "Rozbudova biudzhethnykh resursiv u konteksti evoliutsii derzhavotvorennia" [Building budgetary resources in the context of the evolution of the state]. *Finansy Ukrainy*, no. 8 (2014): 70-84.